

در اجلاس داووس ۲۰۲۴ چه گذشت و دنیا به کدام سمت می رود؟

#یادداشت_تخصصی

نویسنده: دکتر محمود سریع القلم؛

(amadgaran@gmail.com)

تاریخ تهیه: ۱۴۰۲/۱۱/۰۷

منبع: <https://www.asriran.com/fa/news/938634>

عصر ایران - دکتر محمود سریع القلم، تنها متفکر ایرانی است که بدون داشتن سمت دولتی و صرفاً به خاطر جایگاه علمی‌اش هر ساله به **مجمع جهانی اقتصاد (World Economic Forum)** معروف به داووس / داوس دعوت می‌شود. او امسال نیز در این اجلاس که موضوع محوری آن، روندهای کلان جهانی است شرکت کرد و گزارش خواندنی و جامعی پیرامون آن نوشته و در **سایتش** منتشر کرده است که ای کاش همه مردم ایران و به ویژه مسوولان و تصمیم‌گیران یک بار هم که شده آن را بخوانند و بر روی نکات کلیدی‌اش، تامل کنند.

متن کامل نوشته دکتر سریع القلم به شرح زیر است:

۱) مقدمه

مجمع جهانی اقتصاد، اجلاس سالانه خود را برای پنجاه و چهارمین بار در شهر داووس سوئیس طی روزهای ۱۵ تا ۱۹ ژانویه (۲۵ - ۲۹ دی ماه) برگزار کرد. در این اجلاس، ۲۸۱۲ شرکت کننده، ۸۹۹ سخنران، ۱۴۴۸ سازمان و بنگاه، ۳۵۰ مقام دولتی از ۱۲۵ کشور شرکت کردند و ۴۵۰ جلسه/میزگرد برگزار شد.

حدود ۷۵۰ نفر از شرکت کنندگان از آمریکا بودند. کشورهای بعدی از نظر تعداد بالای شرکت کننده عبارت بودند از: انگلستان، سوئیس، هند، عربستان، امارات، چین، آلمان و هلند. خارج از جهان غرب، هند و عربستان حضوری پررنگ داشتند و در سخنرانان آنها انرژی، امید، حس تعلقی قوی به کشور، تسلط بر موضوعات و اعتماد به نفس موج می زد. با توجه به اقدامات دولت بایدن طی سالهای ۲۰۲۲ و ۲۰۲۳ که محدودیت هایی برای سرمایه گذاری بخش خصوصی آمریکا در چین ایجاد کرده است، چینی ها در سخنرانی ها و اظهارات خود تلاش می کردند جهان را برای کار و فعالیت در کشور خود تشویق کنند.

در اجلاس ۲۰۲۴، حتی یک نفر از داخل روسیه دعوت نشده بود و فضای جلسات به شدت ضد روس بود. وقتی سخنرانی زلنسکی رئیس جمهور اوکراین پایان یافت، حضار بالغ بر ۲۰۰۰ نفر برای ۶ دقیقه به طور ایستاده برای او که سخنان تندی علیه روسیه و رئیس جمهور آن ایراد کرده بود، دست زده و تشویق کردند.

در میان رهبران جهان شاید سخنان عمومی و خصوصی نخست وزیر ویتنام بسیاری را تحت تاثیر قرار داد. او گفت که کشورش تاریخ سختی را با آمریکا و چین تجربه کرده ولی در دهه ۱۹۹۰ هیئت حاکمه آن کشور وضعیت زندگی، منافع ملی و ثروتمند شدن ویتنام را بر تسویه حساب تاریخی با قدرت های بزرگ ترجیح داد.

ویتنام امروز با هیچ قدرتی توافق نظامی ندارد. به واسطه سیاست های حمایت از بخش خصوصی و مشوق های سرمایه گذاری خارجی، یکی از Hub های فناوری و تولید در آسیا شده و عموم بنگاه های IT در این کشور حضور فعال دارند.

۲) فناوری اطلاعات IT

شاید نزدیک به ۸۰ درصد مباحث میزگردها و کارگاه‌های داوس ۲۰۲۴ حول محور IT و هوش مصنوعی بودند. فضای تئوریک این مباحث تحت تاثیر یک تحقیق مجمع جهانی اقتصاد پیرامون مخاطرات اقتصادی جهانی دو سال آینده از یک طرف و ۱۰ سال آینده از طرف دیگر بود.

در **مخاطرات دو سال آینده**، لیست به ترتیب اهمیت به صورت زیر ارائه شده است:

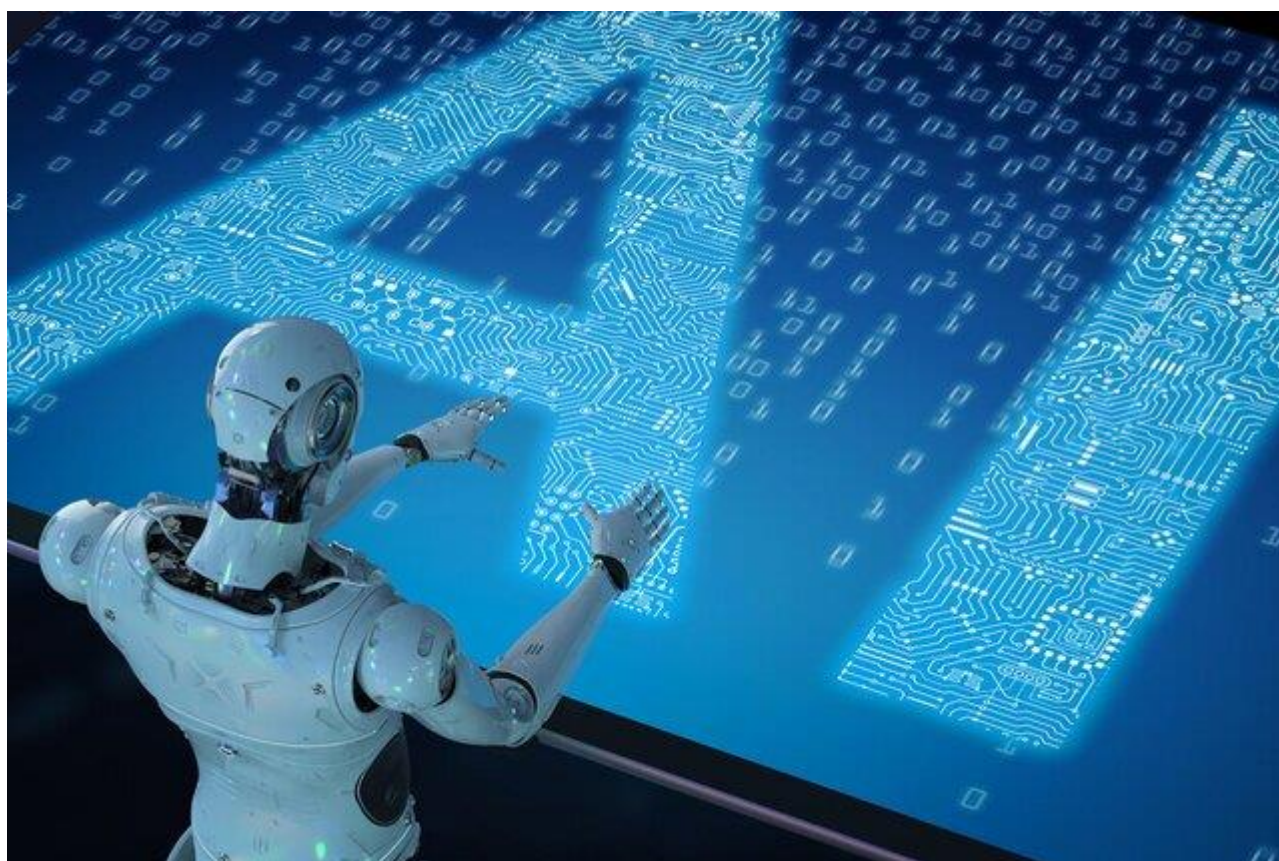
- 1) اطلاعات نادرست در فضای مجازی (Misinformation) ،
- 2) (Extreme Weather Events) رخدادهای شدید آب و هوایی ،
- 3) دو قطبی‌های اجتماعی (Societal Polarization) ،
- 4) ناامنی سایبری (Cyber Insecurity) ،
- 5) نزاع‌های مسلحانه بین دولت‌ها (Interstate Armed Conflict) ،
- 6) فقدان فرصت‌های اقتصادی (Lack of Economic Opportunities) ،
- 7) تورم (Inflation) ،
- 8) مهاجرت غیر داوطلبانه (Involuntary Migration) ،
- 9) نزول اقتصادی (Economic Downturn) ،
- 10) آلودگی هوا (Pollution).

مخاطرات ده سال آینده به ترتیب زیر هستند:

- ۱) رخدادهای شدید آب و هوایی،
- ۲) تغییرات اساسی در اکوسیستم‌های کره زمین،
- ۳) از بین رفتن حیات وحش و تخریب اکوسیستم،
- ۴) کمبودهای منابع طبیعی،
- ۵) اطلاعات نادرست در فضای مجازی،
- ۶) خروجی‌های منفی فناوری‌های هوش مصنوعی،
- ۷) مهاجرت غیر داوطلبانه،
- ۸) ناامنی سایبری،
- ۹) دو قطبی‌های اجتماعی
- ۱۰) آلودگی هوا.

تفاوت میان کشورها و بخش خصوصی آنها در سرعت دسترسی به فناوری‌های جدید برای مقابله با این مخاطرات است. به تعبیر یک وزیر هوش مصنوعی، کشورهایی که مجهز به هوش مصنوعی نیستند، در میان ملل تمام شده تلقی خواهند شد. جوامعی که در هوش مصنوعی آموزش نمی‌بینند، در عمل توانایی ایجاد اشتغال را از دست می‌دهند.

هوش مصنوعی به بهره‌وری، نوآوری، افزایش تولید، کسب سهم بازار بالاتر و رشد اقتصادی می‌انجامد. به عنوان مثال شرکت Qualcomm با BMW قرارداد بسته تا تمام امور یک خودرو از مسائل/هشدارهای فنی، ایمنی، دسترسی به تعمیرگاه و حتی گرفتن وقت از تعمیرگاه را داخل خود خودرو تعییبه کند.

با توجه به گرم شدن درجه هوا در منطقه عربی خلیج فارس طی دو دهه آینده، این دولت‌ها با ایجاد رقابت میان شرکت‌ها به ارائه روش‌های مقابله با گرما از طریق هوش مصنوعی مبادرت ورزیده‌اند. اگر هوش مصنوعی در یک کشور رایج نشود، عملاً حکمرانی سنتی بوده و از کوران تحولات بین المللی عقب می‌ماند.

امارات، هم مقامات را در هوش مصنوعی آموزش داده و هم از کلاس پنجم دبستان بچه‌های مدارس را با این فناوری‌ها آشنا می‌کند. چین حدود ۴۰۰ هزار شرکت خصوصی در فناوری‌های جدید دارد. این مقیاس از رشد بخش خصوصی در چین، یک طبقه متوسط حدود ۴۰۰ میلیون نفری ایجاد کرده که پیش بینی می‌شود تا سال ۲۰۳۰ به ۸۰۰ میلیون نفر برسد که ثروت قابل توجهی مستقل از دولت و حاکمیت چین خواهند داشت.

چین برای تسهیل این نظام نوآوری و فعالیت، ۶۰۰ کنوانسیون بین‌المللی را قبول کرده تا خود را بخشی از جامعه جهانی معرفی کند و از این طریق توانسته ۹ درصد از سرمایه‌گذاری خارجی را در کل جهان جذب کند. سهم چین در تولید جهانی حدود ۳۰ درصد است که طی ۱۴ سال گذشته به طور مرتب رتبه اول را کسب کرده و در حال حاضر نرخ رشد ۵٫۲ درصد را تجربه می‌کند.

یکی از چالش‌های بحث هوش مصنوعی این است که دقیقاً کدام قسمت‌ها به اشتغال بیشتر خواهد انجامید. این به نحوه سرمایه‌گذاری دولت‌ها در این عرصه ربط پیدا می‌کند. به عنوان مثال لایحه کاهش تورم (Inflation Reduction Act) و لایحه تراشه و علم (The CHIPS and Science Act) در آمریکا و سرمایه‌گذاری ۱۲۵ میلیارد دلاری هند در ساختار عمرانی دیجیتال، محرکه‌های رشد و توسعه هوش مصنوعی خواهند بود.

پیش بینی می‌شود بازار هوش مصنوعی در بهداشت و درمان در سال ۲۰۳۰ بالغ بر ۱۸۸ میلیارد دلار شود که ۴۹ درصد آن در آمریکای شمالی، ۲۳ درصد در اروپا، ۶ درصد در ژاپن و ۹ درصد در چین صرف خواهد شد.

نوآوری در هوش مصنوعی تا ۴۰ درصد در آمریکا، ۲۷ درصد در چین و ۳۲ درصد در بقیه ۱۹۱ کشور جهان ثبت شده است. به طور طبیعی به میزانی که درآمد سرانه در کشورها افزایش می‌یابد، بهره‌برداری از نوآوری‌های هوش مصنوعی نیز ارتقا پیدا می‌کند.

هم اکنون ارزش بازار نیمه‌هادی‌ها به بالای ۶۰۰ میلیارد دلار رسیده است. تا سال ۲۰۳۰ نقش تولیدات مبتنی بر هوش مصنوعی حدود ۱۵٫۷ تریلیون دلار خواهد بود. هوش مصنوعی چالش‌های امنیتی فراوانی را نیز به همراه داشته است. بنگاه‌ها به تناسب درآمد و وسعت فعالیت و سهم بازار، هزینه‌های فراوانی در مراقبت از Data بنگاه‌های خود اعمال می‌کنند. هزینه‌های امنیت سایبری همچنان در حال افزایش است. یکی از جلسات مفید در این رابطه، تحقیقات خانم نیتا فراهانی (Nita Farahany) بود که مسائل حقوقی و اخلاقی مرتبط با استفاده از هوش مصنوعی را در کتابی تحت عنوان The Battle for Your Brain به رشته تحریر درآورده است.

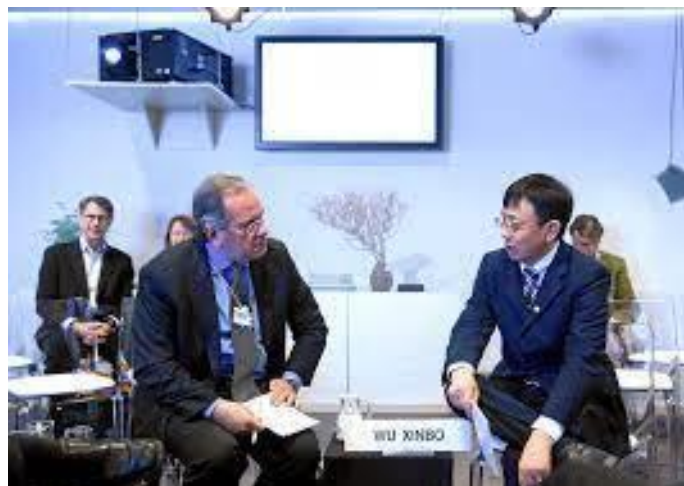
۳) انرژی پاک

با توجه به رشد جمعیت جهان به ۱۰ میلیارد نفر تا سال ۲۰۵۰، موضوع انرژی و کارآمدی در استفاده از انرژی نه تنها در غرب بلکه در چین از موضوعات کلان حکمرانی نوین است. ۱۰ سال پیش از هر ۲۵ خودرو یک خودرو الکتریکی بود که هم اکنون به یک خودرو از هر ۵ رسیده است. چینی‌ها ۸۰ درصد باتری‌های خودروهای الکتریکی در جهان را می‌سازند که از حدود ۲۰ سال پیش سرمایه‌گذاری بر روی آن را آغاز کرده‌اند. ۴۰۰۰ شرکت در جهان اقدامات اساسی برای افزایش کارآمدی در استفاده از انرژی را در مجموعه بنگاه‌های خود از تأسیسات تا تولید آغاز کرده‌اند. ساخت نیروگاه هسته‌ای در جهان به طور تصاعدی برای انرژی پاک و جلوگیری از افزایش گاز دی اکسید کربن آغاز شده است.

با اینکه ۷۰ درصد برق فرانسه از نیروگاه‌های هسته‌ای است، درعین حال از تابستان امسال ساخت ۸ نیروگاه هسته‌ای جدید آغاز خواهد شد. هوش مصنوعی در صرفه‌جویی انرژی نقش اساسی را در جهان ایفا خواهد کرد. ۸۵ درصد صنعت برق کانادا از انرژی‌های پاک تولید می‌شود. آلمان در سال ۲۰۲۳ توانست بیست درصد در ساختار انرژی خود، کربن زدایی کند. کربن زدایی (Decarbonization) به عنوان یک نهضت جهانی به ویژه در کشورهای غربی و به طور فزاینده‌ای در کشورهای در حال توسعه آسیایی رواج پیدا کرده است.

وقتی یک کارآفرین ژاپنی به این نویسنده کارت شرکت خود را داد، یادآور شد که در تولید آن از فناوری تبدیل دی اکسید کربن به کاغذ استفاده شده است. همچنین در یک کارگاه تخصصی کربن زدایی، یک کارآفرین استرالیایی جزئیات فناوری‌های شرکت خود در تبدیل دی اکسید کربن به مصالح ساختمان را توضیح داد.

دبیر سازمان انرژی تاکید کرد دولت‌ها مسئولیت سنگین تنظیم استاندارد برای مدیریت رفتار بنگاه‌ها و خانوارها در استفاده بهینه از انرژی را بر عهده دارند. دبیر این سازمان خاطر نشان ساخت که این استانداردها در جوامعی قابلیت اجرای دقیق و قانونمند را دارند که در آنها ثبات اجتماعی-سیاسی از یک طرف و نرخ فزاینده رشد اقتصادی وجود داشته باشد.

اروپایی‌ها سرمایه‌گذاری گسترده‌ای را در صنعت حمل و نقل ریلی برای کاهش اکسید کربن آغاز کرده‌اند، به طوری که فقط آلمان ۴۰ میلیارد یورو در این راستا هزینه خواهد کرد. در ایالت یوتای آمریکا چندین پروژه تولید هیدروژن به عنوان سوخت و باتری با تخفیف‌های دولت فدرال آمریکا آغاز شده است. بیشترین سرمایه‌گذاری و منبع سودآوری در هوش مصنوعی در بخش بهداشت و درمان خواهد بود. به طور کلی، هر ۱۰۰ دلار سرمایه‌گذاری در ساختار عمرانی یک کشور ۳۶۰ دلار بهره‌وری تولید می‌شود.

۴) مدل جدید کسب و کار

در یکی از کارگاه‌های حکمرانی، محقق به نام Andrew McAfee کتاب جدید خود را تحت عنوان *The Geek Way* معرفی کرد. در این کتاب مدل‌های بنگاه داری مدرن مورد بررسی قرار گرفته است. اگر در گذشته از طریق مشخص کردن اهداف، جزئی کردن اهداف، عملیاتی کردن اهداف/افق‌ها و گماشتن تیم‌هایی برای تشکیل جلسه جهت تحقق اهداف بنگاه‌ها طراحی و مدیریت می‌شد، هم اکنون بنگاه‌ها دو گروه عمده دارند و بسیاری از گروه‌ها و جلسات و تشکیلات هر می برچیده شده‌اند. آن دو گروه عبارتند از: گروه فناوری و گروه جذب مصرف‌کنندگان و مشتریان.

شرکت Netflix که در سال ۱۹۹۷ با اجازه دادن ویدیو آغاز به کار کرد، ولی اکنون خود به تهیه کننده فیلم تبدیل شده و از این طریق سرمایه گذاری و با استفاده از فناوری های جدید Market Capitalization آن به ۲۰۰ میلیارد دلار رسیده است و بالاتر از ۲۰ درصد فروش جهانی در فیلم و محصولات هنری را به خود اختصاص داده است.

در این کارگاه گفته شد که بنیان موفقیت بنگاههایی مانند تسلا، VW، اپل و SpaceX استقلالی است که به گروه های فناوری برای ابداع داده شده است. در بنگاهداری جدید، مدیریت از راس هرم به سوی اعطای مسئولیت به گروه های کوچک فناوری و منبع ابداع و نوآوری حرکت کرده است. از این منظر دسترسی به اطلاعات مربوط به شهروندان، مشتریان و مصرف کنندگان، جنبه کانونی در رشد اقتصادی و توسعه مبتنی بر فناوری به خود گرفته است.

چینی ها از طریق مشارکت اقتصادی (Joint Venture) با شرکت های متوسط فناوری در ژاپن و آمریکا و غرب اروپا تلاش می کنند از دیتاهای مصرف کنندگان و درخواست های آنان و بازارهای مصرفی جدید مطلع شوند. این تحولات باعث شده تا اقتصاد جهانی از مفهوم جهانی شدن (Globalization) به باز جهانی شدن (Re-globalization) سیر کند، به طوری که مشارکت ها دیگر در درون غرب نیست، بلکه میان صنعتی و نیمه صنعتی، توسعه یافته و در حال توسعه، جهان اول و جهان سوم ظهور پیدا کرده است.

به عنوان مثال هند با ۱۰۰ کشور جهان مشارکت (Partnership) تولیدی و فناوری دارد. در هیچ مقطعی جوامع و کشورها تا این حد به این درجه از وابستگی متقابل دست نیافته بودند. وابستگی متقابل شرق آسیا و آمریکا باعث سخت تر شدن رقابت شده است. روسای بنگاه های بزرگ آمریکایی مانند مایکروسافت، فیسبوک، شرکت های بزرگ نفتی و بانک ها اظهار می داشتند که بعضی وقت ها بخش فناوری آنها به هیئت مدیره اطلاع می دهد که سه ماه در تراشه خاصی از بنگاه های

مشابه چینی یا غیر چینی جلوتر هستند. بنابراین، موضوع زمان و سرعت تولید فن آوری به سطح رقابت چند ماهه به جای چند ساله رسیده است.

۵) ماهیت قدرت در کشورهای بزرگ

نقش دولت‌ها و حاکمیت‌ها در مدیریت منطقی این فرایند رقابتی تعیین کننده است. رئیس شرکت کوکاکولا که مرکزیتی در هند برای بازارهای آسیایی خود ایجاد کرده و ۳۵۰ هزار نفر هندی را در استخدام خود دارد، حدود ۸۰۰ میلیون دلار در این کشور سرمایه‌گذاری کرده است.

او معتقد بود که دولت هند به مراتب از جامعه و بخش خصوصی در استفاده از فناوری، تسهیل فرایندهای تولید، نظام آموزشی و سرعت در تصمیم‌سازی جلوتر است. دولت هند در دوره کرونا برای ۵۱۰ میلیون نفر برای اولین بار حساب بانکی باز کرد و برای ۹۵۰ میلیون نفر کارت شناسایی دیجیتال برای انتخابات صادر کرده است، نرخ تورم را بین ۴ تا ۶ درصد حفظ کرده و فضای کسب و کار را نه تنها برای بخش خصوصی خود بلکه سرمایه‌گذاری خارجی از طریق رشد بی سابقه فناوری و ساختار دیجیتالی تسهیل کرده است.

هند هم اکنون در عموم محافل بین‌المللی صدای جهان سوم خطاب می‌شود و در اخذ حقوق و تسهیلات برای توسعه کشورهای جنوب نهایت تلاش خود را در قالب سازمان‌های بین‌المللی اعمال می‌کند و چهره مثبتی در غرب و شرق از خود به جای گذاشته است.

چینی ها، هندی ها و حتی ویتنامی ها عموماً معتقدند خارج از قواعد نظام بین الملل موجود نمی توان ثروت تولید کرد و مشکلات اجتماعی-اقتصادی را حل کرد. اصل، راضی نگه داشتن شهروندان از طریق شاخص های اقتصادی است و چون غرب به جنوب در تامین مواد اولیه، نیروی کار ماهر، بازار مصرفی، فرایند تولید و بنگاه های پلتفرم که بخش هایی از خط تولید را بر عهده می گیرند نیاز دارد، شرایط جهانی بهترین فرصت را برای ثروتمند شدن جنوب و در نتیجه حفظ استقلال سیاسی فراهم آورده است.

کشوری که ثروت تولید نکند نمی تواند استقلال سیاسی داشته باشد. وقتی کشوری در قالب مشارکت های اقتصادی و سازمان های منطقه ای و بین المللی به صورت دسته جمعی تصمیم بگیرد و عمل کند، کمتر اشتباه می کند. امنیت ملی از کانال های تولید ثروت عبور می کند. روسیه که امنیت را بر ثروت یابی ترجیح داد، در نهایت تمام ارتباطات فناوری خود را با اروپا و آمریکا از دست داد و مشارکت های فناوری آن تعطیل شد و هم اکنون آینده اقتصادی روسیه در بیجینگ (پکن) رقم می خورد. اگر روسیه از ۱۹۹۱ که شوروی از هم پاشید وارد شبکه فناوری جهانی شده بود و وابستگی متقابل با اروپا و آمریکای شمالی در زنجیره تولید ایجاد کرده بود، شاید ۱۰ کشور به عضویت جدید ناتو در مرکز و شرق اروپا در نیامده بودند و موضوع به اوکراین و پی آمدهای آن نمی رسید.

اشتباه استراتژیک روسیه که به واسطه ناتوانی های تئوریک رهبران آن حاصل شد این است که امنیت را می خواهد از طریق تسلیحات به دست آورد و نه تولید ثروت و ورود در اقتصاد جهانی. روسیه که هر نوع فلز و معدن قابل تصور در کره زمین را در خاک خود داراست، توانمندی های قابل توجهی در علوم مهندسی، کامپیوتر و فناوری دارد ولی به واسطه عدم درک صحیح از روندهای جهانی، این پتانسیل عظیم را به قدرت تبدیل نکرده است. حدود ۵۰۰ نفر از بهترین های مهندسی و علوم پس از جنگ اوکراین از روسیه به آمریکا و کانادا مهاجرت کرده اند در حالی که روسیه می توانست با سرمایه گذاری و ادراک عمیق از روندهای جهانی زودتر از چین قدرتمند شود. یکی از کتاب هایی که در رابطه با توانمندی های آمریکا در انتقال دیتا از طریق فیبر نوری، که عمدتاً از این کشور عبور می کند مورد توجه قرار گرفت، این عنوان بود:

Underground Empire: How America Weaponized the World Economy, by Henry Farrell and Abraham Newman.

از این منظر، روسیه حدود نیم قرن از فهم جدید قدرت عقب است. تمام کشورهایی که به آمریکا، «نه» و «شاید» می گویند آن هایی هستند که توان فناوری و اقتصادی پیدا کرده اند. در سال ۲۰۲۳، آمریکا ۲۶ میلیارد دلار سرمایه خارجی برای سرمایه گذاری در هوش مصنوعی جذب کرد که این رقم شش برابر تامین مالی چین در همین عرصه است. اگر توان فناوری آمریکا نبود، نفت و گاز Shale تولید نمی شد و آمریکا در کمتر از یک سال نمی توانست جایگزین صادرات انرژی روسیه به اروپا شود.

دلار در نود درصد تراکنش های جهانی مورد استفاده قرار می گیرد و حتی چینی ها علی رغم ۱۹ تریلیون دلار تولید ناخالص داخلی راه طولانی دارند تا شاخص ارزششان توان تبادل گسترده جهانی پیدا کند.

قدرت اقتصادی چین هنوز یک متحد قدرتمند تمام عیار برای آن‌ها در عرصه نظامی و امنیتی به ارمغان نیاورده است. کره شمالی کشور نیابتی چین تلقی می‌شود. در حالی که آمریکا ۵۴ متحد نظامی-امنیتی در سطح جهان دارد. این معنا از قدرت که ریشه در فناوری، آموزش و زنجیره تولید دارد، در میان عموم ملت‌ها به جز کره شمالی، کوبا، بلاروس و روسیه تعمیم پیدا کرده است.

۶) انتخابات در سال ۲۰۲۴

در سال ۲۰۲۴، حدود سه میلیارد نفر در چهل کشور، مقامات اجرایی خود را انتخاب خواهند کرد. این جمعیت حدود ۶۵ درصد از تولید ناخالص جهان را تولید می‌کنند. در هیچ سالی در تاریخ دموکراسی، که امسال در سال ۲۰۲۴ یک قرنه شد، تا این حد انتخابات اروپا و آمریکا تعیین کننده نخواهد بود. با توجه به اینکه اروپایی‌ها نگران پی‌آمدهای جنگ اوکراین، کاهش نرخ رشد اقتصادی و مسایل زیست محیطی هستند، احتمال تمایل به احزاب دست راستی در این قاره افزایش پیدا کرده است. در عین حال نتیجه انتخابات آمریکا بر وضعیت هر کشوری در جهان اثر خواهد گذاشت.

یکی از سخنرانی‌های جنجالی داوس ۲۰۲۴، دفاع رئیس جمهور جدید آرژانتین (Javier Milei) از نظام سرمایه داری و آزادی‌های اجتماعی، مدنی و سیاسی ناشی از سرمایه‌داری بود. او در سخنرانی مبسوطی به اسپانیایی که با هوش مصنوعی

ترجمه شده بود، به ناکامی سیاست‌های چپ در مدیریت اقتصادی و سیاسی، نه تنها در آمریکای لاتین بلکه در مناطق دیگر جهان پرداخت.

هرچند سخنرانی او از صورت بندی‌های دقیق آکادمیک برخوردار نبود اما، هم با واقعیت‌های تاریخی و هم با پی‌آمدهای نظام سرمایه‌داری برای آگاهی، دانش، آموزش، تشکل و تولید ثروت در جامعه بشری تطابق داشت. هرچند سرمایه داری فراز و نشیب‌های فراوانی داشته، ولی در انطباق با شرایط، تعدیل و انعطاف پذیری‌های فراوانی از خود نشان داده است. موضوعات و مفاهیمی مانند تشکل، تخصص، سیستم، کارآمدی، واقع بینی، دقت، آینده‌نگری، برنامه ریزی و تسلسل از سرمایه داری وارد عرصه‌های اجتماعی و سیاسی شده است. در حالی که سرمایه داری بیش از سه قرن سابقه تاریخی دارد ولی نتایج اجتماعی و مدنی آن یعنی نظام حزبی، گردش قدرت، انتخابات، تفکیک قوا، پاسخگویی، مشروعیت و مقبولیت تنها یک قرن است که جنبه جهانی به خود گرفته و تسری پیدا کرده است.

در بسیاری از کشورهای آمریکای لاتین که سرمایه داری ناقص و انگلی (Parasite Capitalism) را تجربه کرده‌اند و بخش خصوصی آن‌ها دست در جیب حکومت داشته، نتیجه‌ای جز فساد، ناکارآمدی و ائتلاف منابع در پی نداشته است. سخنرانی رییس جمهور آرژانتین و سخنان بعضی کشورهای کوچک آمریکای مرکزی و جنوبی در داوس حاکی از اهمیت پارادایم فکری-فلسفی رهبران، مالکیت خصوصی، محدود کردن دولت و اتصال به جهان برای شفافیت، قانون مداری و گردش قدرت بود.

۷) چالش‌های تبادلات جهانی

یکی از افرادی که در جلسات اقتصادی داوس حضور بسیار پررنگی داشت، خانم Ngozi Okonjo-Iweala دبیر سازمان تجارت جهانی (WTO) بود. ایشان برای تشویق کشورهای جنوب در پیوستن به نهضت انرژی‌های پاک اشاره داشت که کربن‌زدایی (Decarbonization) به معنای صنعت زدایی (De-industrialization) نیست، بلکه افزایش بهره‌وری از انرژی در فرآیندهای تولید است.

در انتقاد از سیاست‌های غربی، دبیر سازمان تجارت جهانی معتقد بود که غرب کمتر حاضر است بر اساس قواعد (Rule-based International System) عمل کند، بلکه بیشتر مبتنی بر قدرت انباشته شده خود مدیریت می‌کند (Power-based International System). او بر سرمایه داری رقابتی با اتکا، بر توزیع امکانات در سازمانی که ۷۵ درصد تجارت جهانی را قاعده‌مند می‌کند تاکید داشت.

مقامات و دانشگاهی‌های هند، چینی‌ها و اروپایی‌ها بر چندجانبه گرایی با رهیافتی مساوات جویانه در مدیریت اقتصاد جهانی اصرار می‌ورزیدند. (Multilateralism) آمریکا به واسطه قدرت منحصر به فردی که در میان کشورهای بزرگ و میانی جهان دارد، نوعی از چندجانبه‌گرایی را ترویج می‌دهد که به طور طبیعی منافع بخش خصوصی و افزایش ثروت و برتری فناوری خود را حفظ کند.

اقتصادهایی که حجم ۳-۶ تریلیون دلاری دارند، قاعدتاً به دنبال چندجانبه‌گرایی هستند و آمریکا با حدود ۲۶ تریلیون دلار تولید ناخالص داخلی، جایگاه متفاوتی برای خود قائل است. رتبه بندی در جهان هم چنان بر اساس تولید ناخالص داخلی و سطح هزینه‌های R&D می‌باشد. آمریکا از دوره قبلی ریاست جمهوری از سیاست جداسازی (Decoupling) استفاده می‌کرد ولی هم اکنون بیشتر بر اساس سیاست ریسک زدایی (De-risking) عمل می‌کند و حداقل در حوزه فناوری‌های پیچیده در تراشه‌ها و نیمه‌هادی‌ها، از خود محافظت می‌کند. (Hedging) از مسایل غامض میان تبادل کالا/خدمات، فناوری و تولید این است که چگونه بازارها باز نگه داشته شوند اما فناوری خاص کشورهای قدرتمند در زنجیره تولید محصور بماند. جنگ تعرفه‌ها میان آمریکا و چین این موضوع را چند بعدی کرده و حوزه سیاست‌گذاری را با چالش‌های بیشتری روبرو کرده است.

به عنوان مثال شرکت Nippon ژاپن که علاقه مند به خریداری شرکت فولاد آمریکا US Steel بود به واسطه بعضی فعالیت‌های این شرکت در چین، تایید وزارت خزانه داری آمریکا را کسب نکرد علی‌رغم اینکه ژاپن به عنوان یک متحد استراتژیک آمریکا قصد خرید این شرکت را داشت. آمریکایی‌ها نگران بودند که چین از طریق این شرکت ژاپنی به فناوری‌های جدید آمریکایی دسترسی پیدا کند.

از منظر دیگری، اخیراً وزارت دادگستری آمریکا مانع از ادغام (Merging & Acquisition) دو شرکت هواپیمایی JetBlue و Spirit شد زیرا در دادگاه توانست اثبات کند ادغام این دو شرکت که با رقم ۳,۸ میلیارد دلار توسط JetBlue قرار بود انجام شود به انحصار بازار و افزایش قیمت‌ها می‌انجامد. این نوع موارد حاکی از یک تم (Theme) ثابت در عموم جلسات اقتصادی داوس بود که تا چه اندازه حکومت (State) بر جریان‌های اقتصادی و اجرای قانون مسلط است.

استانداردسازی حکومت در مدیریت اقتصادی، توصیه مشترک سیاستمداران، قانون‌گذاران و روسای سازمان‌های بین‌المللی بود. در اقتصاد جهانی آنقدر سهام داران و ذی‌نفعان (Stakeholders) فراوان شده‌اند که فهم و ادراک متقابل و ایجاد اطمینان و اعتماد میان دولت، حکومت، عامه مردم، بانک‌ها، تولیدکنندگان و ارائه‌کنندگان خدمات در سیاست‌گذاری منطقی و اجرای قانون از اهمیت ویژه‌ای برخوردار شده، به طوری که تم اجلاس داوس امسال، اعتمادسازی (Building Trust) بود.

این اعتماد در همکاری در شرایطی از برجستگی بیشتری حکایت می‌کند که بدهی در جهان ۳۰۰ درصد تولید ناخالص جهانی است و بدون همکاری و هماهنگی، بسیاری از چالش‌ها قابلیت مدیریت نخواهند داشت. عموم اقتصاددانان و سازمان‌های بین‌المللی باور داشتند در سال ۲۰۲۴ جهان رشد بالاتری خواهد داشت. یک علت افزایش جمعیت در آفریقا و آسیا است.

در عین حال تقاضا برای مسافرت و حمل کالا نیز حاکی از بهبود وضعیت رشد است. فقط دو شرکت هواپیمایی هندی ۷۵۰ هواپیما سفارش داده‌اند. ایرباس ۵۶۲۶ و بویینگ ۸۶۰۰ سفارش هواپیما در دستور کار خود دارند. در حال حاضر شرکت‌های هواپیمایی ۲۷۴۰۰ هواپیمای مسافربری در اختیار دارند که پیش‌بینی می‌شود تا سال ۲۰۳۳ به ۳۶۰۰۰ فروند هواپیما ارتقاء پیدا کند. دو شرکت بزرگ جهانی حمل و نقل کالا (Maersk / Hapag-Lloyd) که روی هم رفته ۹۰۴ کشتی اقیانوس پیما دارند با همکاری‌های گسترده جدید و ادغام برنامه‌ها در پی آن هستند تا حمل کالا را ارزان‌تر و سریع‌تر انجام دهند.

۸) دور نگر داشتن اقتصاد از سیاست

در داوس ۲۰۲۴، در ۴۵۰ جلسه و میزگرد فقط در حدود ۱۰ جلسه به مسایل سیاسی، امنیتی، منطقه‌ای و ژئوپلیتیک پرداخته شد و عموماً این اعتقاد وجود داشت که علی‌رغم بحران/جنگ در سه منطقه جهان (تایوان، اوکراین و غزه) اقتصاد جهانی در حال پیشرفت است.

حتی ناامنی‌های منطقه دریای سرخ و کانال سوئز باعث افزایش قیمت نفت نشده زیرا عرضه نفت از تقاضا بالاتر است و در کنار این بحران‌های امنیتی و ژئوپلیتیک، رشد و توسعه اقتصادی در حال تحقق است.

منطقه عربی خلیج فارس با صدها پروژه عمرانی و صندوق ارزی بالغ بر دو تریلیون دلار، یک منبع مهم سرمایه‌گذاری، کار مشترک و حتی رشد فناوری‌های جدید و Start-up ها هستند.

پنج نخست‌وزیر منطقه آسه‌آن (ASEAN) باور داشتند که به موازات رقابت‌های نظامی-امنیتی آمریکا-چین در منطقه دریای چین جنوبی و پاسیفیک، اقتصاد همه کشورها در حال رشد است، بازارهای ASEAN مملو از کالاهای چینی است و سرمایه‌گذاری‌های دوجانبه و چندجانبه بین آسیا، اروپا، کشورهای عربی خلیج فارس و اروپای غربی رو به گسترش است. به عبارت دیگر، در جهانی زندگی می‌کنیم که حکومت‌ها اجازه نمی‌دهند ریل رشد اقتصادی با ریل بحران‌های سیاسی-امنیتی تلاقی پیدا کند بلکه با دیپلماسی و حُسن همجواری، خود را حتی‌المقدور از تنش‌ها و بحران‌ها دور نگه می‌دارند.

۹) چند نکته پایانی

داوس ۲۰۲۴، مثلث هوش مصنوعی، رقابت و فرصت‌های سرمایه‌گذاری بود. حدس این نویسنده از مشاهدات دور و نزدیک در راهروهای اجلاس این است که طی ۵ روز، نزدیک به دو هزار ملاقات میان دولت‌ها و شرکت‌های مختلف جهان، جهت بهره‌برداری از فرصت‌های سیاست‌گذاری و کار مشترک انجام گرفت. همه در پی همکاری، تعامل، کاهش تنش‌ها، رفع سوء تفاهم‌ها و افزایش ثروت ملی بودند.

نخست وزیر ویتنام می‌گفت در کشور او ضرب المثلی می‌گوید: اگر می‌خواهی تند بروی، تنها برو ولی اگر می‌خواهی به افق‌های دوردست برسی، با هم و با دیگران حرکت کن. او تاکید کرد رشد و توسعه امری جمعی است و بدون تعامل و یادگیری با همسایه و غیرهمسایه، سعادت ملت‌ها به دست نمی‌آید.

یکی از شگفتی‌های داوس این است که پنج رییس بانک مرکزی در میزگردی شرکت می‌کنند و طی فقط ۴۵ دقیقه، پیچیده‌ترین، دقیق‌ترین، عمیق‌ترین، دوراندیشانه‌ترین واژگان، جمله بندی‌ها، فرمول بندی‌ها و تحلیل‌های خود را در حداقل زمان، بیان می‌کنند. باهم دیالوگ دارند. به هم گوش می‌کنند. از یکدیگر می‌آموزند. برهم اثر می‌گذارند. از هم اثر می‌پذیرند. آن‌ها تمرکز ذهن دارند و به چهل سال آینده می‌اندیشند.

اندیشکده لجستیک و زنجیره تامین ایران

☎ موبایل / تلگرام ۰۹۹۱۲۸۰۱۲۴۰

☎ تلفن: ۴۲۴۹۸۹۰۰ (۲۱) +۹۸

✉ ایمیل: amadgaran@gmail.com

📺 کانال تلگرام اندیشکده: @Logiscm

✉ حمایت از اندیشکده (حامی باش):

<https://hamibash.com/logiscm>

📧 پیوستن به شبکه ایمیلی اندیشکده:

<https://groups.google.com/g/Logiscmclub>

📌 دنبال کردن اندیشکده لجستیک و زنجیره تامین در لینکدین:

<https://www.linkedin.com/company/logiscmir/>